

175 sandmil fra Finnmark til Eidsvoll
KONGERIKET NORGES GRUNDLOV 200 ÅR

GJENREISNINGSMUSEET
FOR FINNMARK OG NORD-TROMS

GJENREISNINGSMUSEET
FOR FINNMARK OG NORD-TROMS
HAMMERFEST

Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms Hammerfest 2014

www.gjenreisningsmuseet.no
www.kystmuseene.no

MUSEENE FOR KYSTKULTUR
& GJENREISNING I FINNMARK
IKS

Omslag:

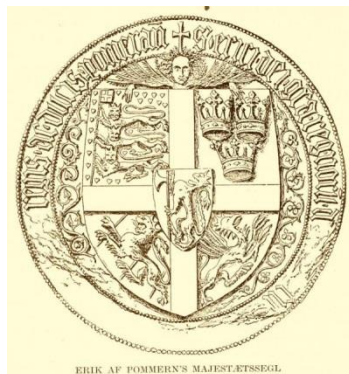
- *Grunnloven av 4. november 1814, Stortingsarkivet*
- «Eidsvold 1814» av Oscar Arnold Wergeland (1885), Stortingsarkivet

Enig og tro til Døvre faller

Æidsvoll 1814

Proessen frem mot 1814 og Norges grunnlov var lang, komplisert og påvirket av mange faktorer både innenlands og utenlands.

I 1319 fikk Norge og Sverige for første gang felles konge med svenske Magnus VII Eriksson (1316-1374). Dette var starten på en periode med personal-unjoner i Norden, en prosess som kulminerte i Kalmarunionen i 1397. Da ble Erik av Pommern (1382-1459) valgt til konge over både Norge, Sverige og Danmark, med hans grandtante dronning Margrete I (1353-1412) som pådriver.

*Erik av Pommerns segl,
ill. fra 1882 av Julius Magnus Petersen*

Kalmarunionen var langt fra stabil og opprør mot kongemakten fant sted i alle de tre skandinaviske rikene utover 1400-tallet, men unionen besto likevel med tidvise avbrudd frem til 1523 da Sverige valgte Gustav Vasa (1496-1560) til konge.

Danmark fremsto som hovedlandet i Kalmarunionen, København var hovedstad og regentene reiste bare unntaksvis til Sverige eller Norge. Mens Sveriges unionsavtale sikret landet en egen statskasse og et riksråd styrt av svensker, gikk Norges inntekter derimot rett til København. Norge hadde eget riksråd, men dette hadde

begrenset makt og omtrent alle embetsmenn i Norge var danske. Norge mistet gradvis sin selvstendighet og i 1536 under kong Christian III (1503-1599), ble Norges riksråd avskaffet og landet relegert til dansk provins. Kongeriket Norge ble slik et lydrike under Danmark, en situasjon som holdt seg relativt uendret frem til Napoleonskrigene på begynnelsen av 1800-tallet.

Perioden 1397-1814 er i Norge tradisjonelt kalt 400-årsnatta, for å gjenspeile Norges ufrie tilstand under dansk styre. I dag er oppfatninga av perioden under Danmark mer nyansert, men betegnelsen brukes enda.

Under Napoleonskrigene drev Napoleon I (1769-1821) en serie militærkampanjer som involverte store deler av Europa. Allianser landene imellom endret seg stadig, men Storbritannia var gjennom hele perioden en av Napoleons viktigste fiender og i 1806 iverksatte han en

handelsblokade som skulle hindre alle land fra å handle med Storbritannia. Danmark-Norge ble i 1807 tvunget av Frankrike og Russland til å slutte seg til blokaden, og Storbritannia svarte med en motblokade som blant annet hindret kornforsyninger til Danmark-Norge. For Norge som var avhengig av kornimport endte dette i hungersnød. Nord-Norge klarte seg i begynnelsen greit siden Pomorhandelen via Arkhangelsk sikret landsdelen matforsyninger. Da Storbritannia fant ut dette, svarte de med å sende krigsskip nordover i 1809. På grunn av Napoleonskrigene ble det bygd kystfort flere steder langs norskekysten og blant annet i Tromsø og Hammerfest endte det med slag. 22. juli 1809 ankom de engelske krigsskipene «Snake» og «Fancy» Hammerfest. Byen hadde to batterier, ett på Skansen på Fuglenesodden og ett midt i byen. Hvert batteri var bemannet med 14 mann og 2 kanoner, og straks de engelske skipene kom nært nok, begynte nordmennene å skyte. Engelskmennene svarte på

ilden og kampen pågikk inntil nordmennene gikk tom for ammunisjon og måtte heise hvitt flagg. Slaget om Hammerfest var over etter et par timer, med to falne og flere sårede.

Også av storpolitiske årsaker skulle Napoleonskrigene få stor betydning for Norge, og spesielt skjebnesvangert ble det faktum at de tidligere unionspartnerne Sverige og Danmark-Norge sto på hver sin side i konflikten. Mot slutten av Napoleonskrigene sto Danmark-Norge på Napoleons side, mens Sverige var alliert med Storbritannia, Preussen og Russland. Da Napoleon endelig tapte kampen om Europa skulle den vinnende part restaurere Europakartet, og ved Wienerkongressen i 1814-1815 fremsatte Sverige krav om å motta Norge i krigsoppgjør. Sverige hadde mistet Finland til Russland under Finskekrigen i 1809, og ønsket å kompenseres for tapet ved å overta Norge fra Danmark.

Sverige hadde lenge ønsket seg Norge, og fikk støtte for kravet

fra både russerne og britene. Danmark ønsket derimot ikke å oppgi landet og kong Frederik VI av Danmark-Norge (1768-1839) utformet et kompromissforslag om bare å avstå Trondhjems stift (Trøndelag og Nord-Norge) til Sverige. Karl Johan (1763-1844), tronarving av Sverige, avviste forslaget og ga Danmark to alternativer: Enten skulle hele Norge etter hvert gå til Sverige, mens bare Trondhjem stift skulle overtas umiddelbart. Eller så overtok Sverige hele Norge umiddelbart, og Danmark fikk en pengesum på 1 million riksdaler og Sveriges områder i Rügen og Pommern. Frederik VI valgte siste alternativ, men drev aktivt kampanjer for å oppmuntre til norsk selvstendighetskamp.

14. januar 1814 ble Kieltraktaten signert, en fredsavtale mellom Sverige og Danmark hvor sistnevnte oppga alle rettigheter til Norge. Den danske tronarvingen Christian Fredrik (1786-1848) var stattholder i Norge fra 1813, og da han 16. januar 1814 fikk beskjed om at Danmark ville

avstå Norge, oppfordret også han til norsk opprør mot Sverige. Christian Fredrik innkalte til det såkalte notabelmøtet på Eidsvoll 16. februar 1814 hvor 21 fremtredende nordmenn møttes. Deltagerne var enige om at norsk selvstendighet var målet, og de besluttet å innkalle til riksforsamling for å velge en norsk konge og sikre landet en selvstendig grunnlov. 19. februar ble kunngjøringene om riksforsamlinga sendt ut og valg av representanter til riksforsamlinga tok til i kirkene fra 25. februar 1814. Valgprosessen innebar at de enkelte menigheter sverget å støtte regenten og det selvstendige Norge samtidig som de valgte lokale representanter til amtsmøter. Disse utvalgte deltagerne til amtsmøtene var de som til slutt sto for valget av deltakerne til riksforsamlinga.

Riksforsamlinga på Eidsvoll fant sted fra 10. april til 20. mai 1814 og 112 representanter fra Norge så langt nord som til Nord-Trøndelag var tilstede. Åstedet for riksforsamlinga var Eidsvoll

verk i Akershus som tilhørte Christian Fredriks venn, Carsten Anker (1747-1824), embetsmann og politiker.

*Eidsvollsbygningen, postkort fra 1914,
Nasjonalbiblioteket*

På riksforsamlinga ble Christian Frederik valgt til konge av et selvstendig Norge. Eidsvollsmennene forfattet også Norges grunnlov, som var preget av revolusjonstidens ideer og inspirert av den amerikanske grunnloven fra 1789. Denne utgaven av grunnloven er kjent som 17.mai-grunnloven siden det var den dagen dokumentet ble underskrevet.

Riksforsamlingas mål var som nevnt et selvstendig Norge, men svenskene godtok ikke det norske kravet, og Christian Frederiks forsøk på å søke britisk støtte ble

avvist da han i juni 1814 fikk svar fra de samlede stormakter om å avbryte opprøret. 26. juli angrep Sverige Norge med 45 000 mann og etter en kort krig med flere slag på Østlandet sendte Karl Johan et fredsforslag til Christian Fredrik. Svenskenes forslag til fredsavtale anerkjente den norske grunnloven såfremt den ble revidert til å godta unionen med Sverige og såfremt Christian Fredrik abdiserte. Christian Fredrik innså at videre krig ville koste for mye, og fredsavtalen kjent som Mossekonvensjonen ble underskrevet 14. august 1814. Mossekonvensjonen anerkjente Norge som en likeverdig part i unionen med Sverige, og Norges nasjonalforsamling Stortinget, den norske grunnloven og landets rett til å velge konge ble anerkjent. Stortinget møttes 7. oktober 1814 og valgte da svenskekongen til konge over Norge, samtidig som de utførte de etterspurte endringene i grunnloven, noe som resulterte i det som er blitt kjent som Novembergrunnloven.

Dette markerte innledningen til nesten 100 års union mellom Sverige og Norge, en union som ikke endte før unionsoppløsninga 7. juni 1905.

Kapittel tittelen viser til Eidsvollsseden avlagt på riksforsamlinga i 1814. Deltakerne sverget da å være «enig og tro til Dovre faller», med andre ord til evig tid.

Eidsvollsseden, postkort fra 1914, Nasjonalbiblioteket

Lang vei til Eidsvoll

Nord-Norge 1814

19. februar 1814 ble kunngjøringa om representantvalg til riksforsamlinga sendt ut over hele landet, men når møtet startet på Eidsvoll 10. april var Nord-Norge likevel ikke representert. Ingen fra den nordligste landsdelen rakk fram i tide, og årsaken til dette var at kommunikasjonsforholdene i Norge på tidlig 1800-tall var langt fra ideelle. Reiser tok lang tid og møtte mange hindringer.

Innad i landsdelene foretrakk folk å reise med båt der det var mulig, men skulle man reise mellom landsdelene foretrakk man landeveien og hesteskyss. Norge hadde et unikt skyssystem der hver enkelt bonde på bestemte

tidspunkt måtte stille med hest og vogn for å frakte reisende et avtalt stykke. Systemet var både mangelfullt, ukomfortabelt og tidkrevende for både bønder og reisende, men de færreste ville likevel bruke egen hest på lengre reiser. En normal reisedag med hesteskyss var på begynnelsen av 1800-tallet beregnet til 7-8 mil om dagen. Dette tilsvarer 24-28 døgnns reise fra Hammerfest til Eidsvoll via dagens E6.

Et slående eksempel på den krevende reisen mellom nord og sør finner vi hos P. W. Deinboll som i august 1815 skulle flytte fra Oslo til sin nye jobb som sogneprest i Vadsø. Deinboll reiste med båt, men på grunn av skyssmangel i Bergen og vinterstormer på Helgelandskysten, ble reisen hans noe forsinket. I juni 1816 var Deinboll fremme i Vadsø, etter ti måneder på reise.

Et annet problem var det dårlig utbygde veisystemet, Nord-Norge manglet i stor grad veier på tidlig 1800-tall og båt var for mange

nordlendinger det eneste reelle framkomstmidlet. Det unike skyssystemet fantes også for havstrekninger, der bønder var pålagt å stille med båt og mannskap for å frakte reisende. Mange foretrakk heller å reise i egen båt, men selv ikke dette garanterte en raskere reise, og på reiser mellom landsdelene måtte man ta hensyn til faktorer som gjenfrysede havner på Østlandet og sesongmessige stormer på Vestlands- og Helgelandskysten. Reising var veldig sesongbetont, og veiene ufarbare store deler av året. Eidsvollsmøtet var satt til april, en tid da de færreste på grunn av vårløsninga bega seg ut på reise frivillig. Man reiste helst på tørt vinterføre eller om sommeren, men riks-forsamlinga var så viktig at representantene likevel la av sted, og deres skrifter bekrefter at mange hadde en tøff reise.

Som en konsekvens av de dårlige reiseforholdene på tidlig 1800-tall gikk også informasjonsutveksling sakte. Aviser fantes bare i enkelte byer og posten gikk tregt både til

lands og til vanns. Postverket opererte på den tiden med en optimal transporthastighet på 5-6 km i timen over landeveien. Biskopen av Nord-Norge, Matthias Bonsach Krogh (1754-1828), befant seg i Trondheim da nyhetene om riksforsamlingsvalget nådde byen den 8. mars, nesten tre uker etter at nyhetene ble sendt fra Oslo. Biskopen sendte straks bud til Christian Fredrik om at valgene i Nord-Norge ville bli forsinket på grunn av vinterfisket og de store avstandene og at han tvilte på at representantene ville rekke frem. Svaret tilbake var at valgene likevel skulle holdes. Amtmann i Nordland, Christen Elster (1763-1833), mottok beskjeden om valg til riksforsamlinga den 20. mars og også han fant ut at de nordlandske representanter ikke ville rekke fram i tide. Valgene til riksforsamlinga fant likevel sted i de lokale nordlandske kirker, men amtmann Elster innkalte ikke til amtsmøte siden han visste tiden ikke strakk til.

Amtmann i Finmarkens amt Fredrik Wilhelm Wedel-Jarlsberg (1787-1863) hadde sitt sete i Alta og mottok nyheten om representantvalg til Eidsvollmøtet først 14. april 1814. Fire dager etter at riksforsamlinga var begynt. Representantvalg ble likevel gjennomført i både Finnmark og Troms, men da de lokale representantene samlet seg til amtsmøte 1. august var nyheten om den ferdige grunnloven nådd fram også til Nord-Norge. Amtmann Wedel-Jarlsberg tok da en uortodoks vri, og bestemte at de oppmøtte i stedet skulle velge representanter til det første stortingsmøtet som de hadde fått vite skulle holdes i februar 1815. Norges første stortingsrepresentanter var dermed nordlendinger og de tre utvalgte var sogneprest Niels Drejer fra Hammerfest, handelsmann Lorenz Peter Jessen fra Klauva i Senja og bonde Henrich Larsen Schjerret fra Balsfjord. Disse tre kom seg likevel aldri til Stortinget. Valget erklærtes ugyldig siden

amtmannen ikke hadde fulgt protokoll, og når det første Storting endelig møttes 1. juli 1815 var det tre andre som representerte Nord-Norge: Handelsmann Wilhelm Henrik Klerck fra Alta, sorenskriver Johannes Henriksen Aas fra Tromsø og Niels Normann fra Tranøy var valgt ut etter godkjent valgprosedyre og var derfor de første nordlendingene som kom seg hele veien fram til Stortinget.

*R*epresentasjon og demokrati

Stortinget 2014

Norge er i dag et konstitusjonelt monarki med parlamentarisk demokrati. Harald V (født 1937) er konge og statsoverhode, men besitter ingen reell makt og landet styres av den til enhver tid sittende statsminister. Grunnloven av 1814 er med en del revideringer fortsatt aktiv, og er

sammen med den amerikanske grunnloven fra 1789 den eneste av de mange grunnlover forfattet under revolusjonsbølgen på 17- og 1800-tallet som fortsatt er i bruk.

Norges nasjonalforsamling Stortinget ble etablert med grunnloven i 1814 og ligger på Oslos paradegate Karl Johan, oppkalt etter den samme Karl Johan som forhandlet fram unionen mellom Norge og Sverige og ble unionens andre konge i 1818.

*Stortinget, postkort fra 1890-tallet,
Nasjonalbiblioteket*

Stortingsbygningen er tegnet av den svenske arkitekten Emil Victor Langlet (1824-1898) og sto ferdig i 1866. Bygningen har siden huset Stortinget bortsett fra

under andre verdenskrig, da stortingsmøter fant sted på Hamar, Elverum og i England.

Navnet Stortinget kommer fra det gammelnorske *þing*, som i vikingtid og middelalder var regelmessige møter hvor frie men valgte ledere, lagde lover og holdt rettsaker. Navnet finner vi også i andre land med norrøn historie, som *Alþingi* på Island og *Folketinget* i Danmark. Norges lagmannsretter er også i stor grad oppkalt etter sine respektive regioners middelalder-*þing*:

Gulating i Bergen
Frostating i Trondheim
Eidsivating i Hamar
Borgarting i Oslo
Hålogaland i Tromsø
Agder i Skien

Stortinget ledes av en stortingspresident, for tiden Olemic Thommessen, og har siden 2009 vært et rent ettkammersystem da inndelingen med Odelstinget og Lagtinget ble oppløst. Stortingsvalg finner sted hvert

fjerde år og ved siste valg 9. september 2013, vant høyresiden med 48 mandater for Høyre og 29 mandater for Fremskrittspartiet, av totalt 169 stortingsplasser. De to partiene inngikk koalisjonsregjering med Erna Solberg fra Høyre som statsminister.

Nord-Norge har som helhet totalt 20 stortingsplasser og Finnmark er representert med 5 mandater.

Nordlendingene rakk ikke frem i tide til riksforsamlinga for to hundre år siden, men i dag er Nord-Norge solid representert på Stortinget.

Stortingsmandater for Nord-Norge 2013-2017

Finnmark

Kirsti Bergstø (SV)
Helga Pedersen (AP)
Kåre Simensen (AP)
Frank Bakke-Jensen (H)
Jan-Henrik Fredriksen (FrP)

Troms

Torgeir Knag Fylkesnes (SV)
Martin Henriksen (A)
Tove Karoline Knutsen (A)
Kent Gudmundsen (H)
Regina Alexandrova (H)
Øyvind Korsberg (FrP)

Nordland

Lisbeth Berg-Hansen (A)
Eirik Sivertsen (A)
Anna Ljunggren (A)
Kjell-Idar Juvik (A)
Janne Sjelmo Nordås (Sp)
Odd Henriksen (H)
Margunn Ebbesen (H)
Jan Arild Ellingsen (FrP)
Kenneth Svendsen (FrP)

Alnæs, Karsten 2013. *1814 – Miraklenes år*. Schibsted forlag, Oslo.

Dyrvik, Ståle 2011. *Norsk historie 1536-1814*. Samlaget, Oslo.

Rogan, Bjarne 1998. *Mellom tradisjon og modernisering: Kapitler av 1800-tallets samferdselshistorie*. Novus forlag, Oslo.

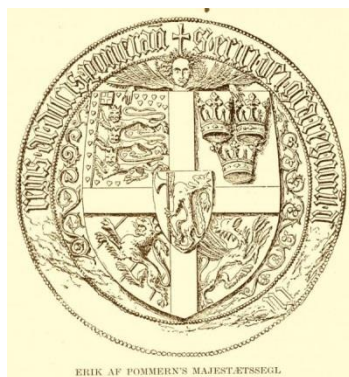
Schancke, Kristian Husvik 2010. *Napoleonskrigene i Finnmark*. Gjenreisningsmuseets skriftserie nr. 4 – 2010, Hammerfest.

Sigurdsson, Jon Vidar og Anne Irene Riisøy 2011. *Norsk historie 800-1536*. Samlaget, Oslo.

*Faithful and united
until Dovre falls
Eidsvoll 1814*

The process leading to the creation of the Norwegian Constitution in 1814 was influenced by numerous forces, both foreign and domestic. In 1319 Magnus VII Eriksson (1316-1374) became the first joint king of Norway and Sweden, and this initiated a period of personal unions in the Scandinavian countries. This process culminated in the Kalmar Union of 1397 when Eric of Pomerania (1382-1459) was elected king of Norway, Sweden and Denmark, with his great-aunt Margaret I of Denmark (1353-1412) as initiator and main support. The Kalmar Union was far from stable

however, and revolts against the kings occurred in all three countries throughout the 15th century. The Kalmar Union nevertheless lasted until 1523 when Sweden broke out and elected Gustav I Vasa (1496-1560) as king.

*The seal of Eric of Pomerania
Ill. from 1882 by Julius Magnus Petersen*

Denmark remained the protagonist of the Kalmar Union during the entirety of the unified period. Copenhagen was the union capital and the regents only occasionally visited Sweden and Norway. While Sweden's union agreement secured the country its own treasury and a State Council governed by Swedes, Norway's state income went straight to Copenhagen. Norway had its own

State Council, but this had limited powers and virtually all government officials were Danish. Norway gradually lost its independence, and in 1536 under Christian II (1503-1599), the Norwegian State Council was abolished and Norway declared a province under Denmark. This situation remained relatively unchanged until the Napoleonic Wars of the early 19th century.

The period between 1397 and 1814 has in Norway traditionally been called «The 400-years night» to highlight the unfree conditions under Danish rule. Today's perception of the period under Denmark is more nuanced, but the name remains in common use.

During the Napoleonic Wars, Napoleon I (1769-1821) performed a series of military campaigns which involved the greater part of the European continent. Alliances between the various countries were constantly changing, but Great Britain

remained one of Napoleon's primary enemies throughout the wars. In 1806 Napoleon initiated the Continental Blockade, an embargo which aimed to stop the continent from trading with Britain. Denmark-Norway was forced by the French and the Russians to join the embargo in 1807. The British response to the Continental Blockade was a counter embargo which for Norway's sake meant that necessary food provisions didn't reach the country. Norway was completely dependent on grain import and so the British embargo resulted in widespread famine. Northern Norway fared better than the south since the Pomor trade with Russia through Arkhangelsk secured the region's grain import. When the British found out about this trade they responded by sending battle ships to Northern Norway in 1809. Several military forts had been built on the Norwegian coast because of the Napoleonic Wars, and battles took place in both Tromsø and Hammerfest. On July

22nd of 1809, the British battle ships “Snake” and “Fancy” arrived in Hammerfest. The city had two artillery batteries, Skansen on Fuglenesodden and one in the middle of the city. Each battery consisted of fourteen men and two cannons, and as soon as the British ships came close enough, the Norwegians started firing. The British responded and the battle continued until the Norwegian side ran out of ammunition and had to surrender. The battle of Hammerfest was over after a couple of hours, leaving two fallen and several casualties in its wake.

The aftermath of the Napoleonic Wars also affected Norway profusely and the fact that the former unified partners Sweden and Denmark-Norway stood on opposing sides, would prove intrinsically important. Towards the end of the Napoleonic Wars, Denmark-Norway stood on Napoleon’s side while Sweden was allies with among others Great Britain, Prussia and

Russia. When Napoleon lost the battle for Europe, Sweden claimed Norway as a war settlement at the Congress of Vienna in 1814-1815. Sweden had lost Finland to Russia during the Finnish War of 1809 and wished to be compensated for the loss by acquiring Norway from Denmark.

Sweden had long wanted Norway, and their claim was supported by both the British and the Russians. Denmark on the other hand, did not want to lose Norway and Frederick VI (1768-1839) attempted to compromise with the Swedish by offering them only the diocese of Trondheim, which included the entire country north of Trondheim. The Swedish heir presumptive Charles John (1763-1844) immediately declined and gave a counteroffer: Either Sweden would immediately acquire Trondheim diocese, and then within a reasonable time the rest of Norway. Or all of Norway would immediately go to Sweden and Denmark would get one million Swedish riksdaler and the

Swedish territories in Rügen and Pomerania. Frederick VI chose the money and the German territories, but actively encouraged the Norwegians to fight for their independence.

The Treaty of Kiel was signed on the 14th of January 1814, a peace treaty where Denmark gave up all territorial claims to Norway. The Danish heir presumptive Christian Frederick (1786-1848) was stattholder (the king's representative overseas) in Norway from 1813. Christian Frederick was notified of the political developments on the 16th of January 1814 and he too encouraged the Norwegians to revolt against the Swedish. He furthermore invited to the so-called meeting of Notables at Eidsvoll on February 16th where 21 powerful Norwegians met. There the participants agreed that their ultimate goal was Norwegian independence and they decided to announce an election for representatives to a constituent assembly. The aim of the constituent assembly was to

elect a Norwegian king and author a national constitution for an independent Norway. The announcements regarding the constituent assembly were posted on February 19th 1814 and elections commenced in several churches from February 25th. The election process required each church congregation to swear their support to the regent and the independent Norway, while they elected local representatives for county meetings. These representatives were the ones who eventually elected the participants for the constituent assembly.

The constituent assembly at Eidsvoll took place from the 10th of April until the 20th of May 1814, with 112 representatives from as far north as Northern Trøndelag attending. The place was the Eidsvoll Manor in Akershus, the property of Carsten Anker (1747-1824), a politician and close friend of the heir presumptive.

Eidsvoll Manor, postcard from 1914,
Norwegian National Library

At the assembly Christian Frederick was elected king of an independent Norway. The Eidsvoll Men, as they are known, furthermore authored the Norwegian Constitution, inspired by ideas from the Revolutionary period and the American Constitution of 1789. This edition is known as the May 17th Constitution as this was the day when the document was signed, and this is the reason why Norway celebrates its National Day on May 17th.

The aim of the constituent assembly was to lay the groundwork for an independent Norway, but the Swedish did not accept the Norwegian claim for independence. Attempts to get support for the Norwegian revolt

were denied when Christian Frederick in June got a negative response from all major forces. On July 26th the Swedes attacked Norway with 45 000 men and after a short war in the southeast of Norway, the Swedish crown prince Charles John sent a peace offering to Christian Frederick. The Swedish proposed a peace treaty which acknowledged the Norwegian constitution, provided it was changed to allow a union between Norway and Sweden. Christian Frederick would also have to abdicate as king of Norway. Christian Frederick realized that further warfare was futile and the peace treaty known as the Convention of Moss was signed on August 14th 1814. The Convention of Moss recognised Norway as an equal partner in a union with Sweden, and the Norwegian State Assembly Stortinget, the Norwegian Constitution and Norway's right to elect its king was acknowledged. Stortinget met on October 7th 1814, elected the Swedish king as king of Norway

and performed the required changes to the constitution, which resulted in the November Constitution. This event marked the start of nearly a hundred years of Swedish-Norwegian union, lasting until the union dissolution of June 7th 1905.

The chapter title references the Eidsvoll oath taken by the constituent assembly in 1814. Dovre refers to the Dovrefjell mountain range as a symbol of the eternal and The Eidsvoll Men swore to stay “faithful and united until Dovre falls” i.e. until the end of time.

The Eidsvoll oath, postcard from 1914, Norwegian National Library

The long journey to Eidsvoll

Northern Norway 1814

On February 19th 1814 notifications of the election of representatives for the constituent assembly were sent to all parts of the country, yet no Northern Norwegian representatives were present when the constituent assembly started on April 10th. No one from the northernmost parts of the country was able to get there in time, and the reason was that the means of communications in early 19th century Norway were far from ideal. Travel took a long time and was fraught with obstacles.

For local travel, people preferred to go by boat when possible, but when going farther afield they preferred to go by road in a horse

and carriage. Norway had a unique transport system where every farmer at set times had to provide a horse and carriage to transport travellers a pre-determined distance. The system was uncomfortable and time consuming for both farmers and travellers, but the majority still preferred it to using their own horse on long journeys. A normal travel day in the 1800s was estimated to 70 to 80 kilometres per day. This meant the journey from Hammerfest to Eidsvoll would take around 24 to 28 days.

A striking example of the strenuous journey between north and south we find in the memoirs of P. W. Deinboll, who in August of 1815 moved from Oslo to his new job as a vicar in Vadsø, Finnmark. Deinboll went by boat, but because of lack of available transport in Bergen and winter storms off the coast of Helgeland, his journey was somewhat delayed. Deinboll reached his destination in June 1816, after ten months of travel.

The faulty road system was another problem, and since Northern Norway mostly lacked roads at the beginning of the 19th century, boat was for many the only available option. The unique transport system existed for sea travel as well, and locals were required to use their boat to provide transport for travellers at set times and for a certain distance. Many preferred to use their own boat instead, but even this didn't guarantee a swifter journey, as factors such as frozen harbours in the Oslo fiord and seasonal storms off the coast of Vestlandet and Nordland must be taken into account. Travel was a very seasonal activity and the roads themselves unnavigable much of the year. The assembly at Eidsvoll was scheduled for April, a time where most wouldn't travel voluntarily due to the spring thaw. People preferred to travel in dry winter conditions or during the summer, but the constituent assembly was deemed so important that the representatives

still charged ahead, and many of them had a rough journey.

As a consequence of the lacking transport options in the early 19th century, information moved slowly as well. Newspapers were only available in major cities, and the postal system moved slowly both over land and at sea. The ideal time frame of the postal system in those days was 5 to 6 kilometres per hour by road. The bishop of Northern Norway, Matthias Bonsach Krogh (1754-1828), happened to be in Trondheim when news of the state assembly reached the city on the 8th of March, nearly three weeks after the news left Oslo. The bishop immediately alerted Christian Fredrik that elections in Northern Norway would be delayed because of the winter fishery and the great distance. The reply stated that the elections were still to be held. The governor of Nordland, Christen Elster (1763-1833), got news of the election on March 20th and he too reached the conclusion that the representatives from the

county of Nordland wouldn't make it in time. Local elections were still held in the churches of Nordland but the governor chose not to summon a county meeting since he knew time had run out.

Governor of Finmark Amt, Fredrik Wilhelm Wedel-Jarlsberg (1787-1863) was situated in Alta and didn't receive notice of the elections for the constituent assembly until April 14th, four days after the assembly itself had started. Elections were still carried through in Troms and Finnmark but when the representatives gathered for the county meeting on August 1st, the news of the finished constitution had finally reached even Northern Norway. The governor then chose an original twist and decided that the meeting would instead elect representatives for the first Storting which they had heard would convene in February 1815. Norway's first members of Parliament were thus Northern Norwegians, namely vicar Niels Drejer from Hammerfest, merchant Lorenz Peter Jessen

from Klauva in Senja and farmer Henrich Larsen Schjerret from Balsfjord. These three never got to go to the Parliament however. The election was declared invalid since the governor didn't act according to protocol, and when the first Storting convened on July 1st 1815 three different men represented Northern Norway: Merchant Wilhelm Henrik Klerck from Alta, magistrate Johannes Henriksen Aas from Tromsø og Niels Normann from Tranøy got elected according to correct procedure and were thus the first Northern Norwegians who made it all the way to Stortinget, the Norwegian National Parliament.

Representation and democracy

Stortinget 2014

Norway today is a constitutional monarchy with a parliamentary system of government. King Harald V (born 1937) is the head of state, but retains no political power and the country is governed by a prime minister. The Constitution of 1814 is with minor revisions still in use, and along with the American Constitution of 1789 it is the only still active constitution from the revolutionary period of the late 18th and early 19th centuries.

Stortinget, the Norwegian Parliament, was established by the Constitution of 1814 and is found on Oslo's parade street Karl Johan. The street named

after the very same Charles John who negotiated the terms of the Swedish-Norwegian Union of 1814 and in 1818 became the union's second king.

*Stortinget, postcard from the 1890s,
Norwegian National Library*

The parliament building was designed by the Swedish architect Emil Victor Langlet (1824-1898) and was finished in 1866. The building has since housed the Norwegian Parliament, with the exception of World War II, when Parliament meetings were held in Hamar, Elverum and in exile in the United Kingdom.

Stortinget literally means "The Great Council" and comes from the Old Norse þing meetings, where free men met to elect leaders, make laws and hold trials. The name is also found in other countries with a Norse heritage, such as the Alþingi on Iceland and Folketinget in Denmark. It can even be found in the judiciary system as the names of most Norwegian courts of appeal are named after their respective regions' Medieval þings:

*Gulating in Bergen
Frostating in Trondheim
Eidsivating in Hamar
Borgarting in Oslo
Hålogaland in Tromsø
Agder in Skien*

Stortinget is led by an elected president, currently Olemic Thommesen, and is unicameral since the 2009 dissolution of the chambers of Odelstinget and Lagtinget. The Norwegian parliamentary elections take place every four years and in the election of September 9th 2013 the centre-right parties won majority with 48 mandates for the Conservative Party and 29 mandates for the Progress Party, out of 169 mandates in total. The two parties formed a coalition government with Erna Solberg as the prime minister.

Northern Norway has a total of 20 mandates and Finnmark is represented by 5 mandates.

Two hundred years ago, Northern Norwegians didn't make it in time for the constituent assembly, but today Northern Norway is well represented in the Norwegian Parliament.

Mandates for Northern Norway 2013-2017

Finnmark

*Kirsti Bergstø (Socialist Left Party)
Helga Pedersen (Labour Party)
Kåre Simensen (Labour Party)
Frank Bakke-Jensen (Conservative Party)
Jan-Henrik Fredriksen (Progress Party)*

Troms

*Torgeir Knag Fylkesnes (Soc. Left Party)
Martin Henriksen (Labour Party)
Tove Karoline Knutsen (Labour Party)
Kent Gudmundsen (Conservative Party)
Regina Alexandrova (Conservative Party)
Øyvind Korsberg (Progress Party)*

Nordland

*Lisbeth Berg-Hansen (Labour Party)
Eirik Sivertsen (Labour Party)
Anna Ljunggren (Labour Party)
Kjell-Idar Juvik (Labour Party)
Janne Sjelmo Nordås (Centre Party)
Odd Henriksen (Conservative Party)
Margunn Ebbesen (Conservative Party)
Jan Arild Ellingsen (Progress Party)
Kenneth Svendsen (Progress Party)*

*F*urther reading

Schancke, Kristian Husvik 2010. *The Napoleonic Wars in Finnmark*. Museum of Reconstruction Publications no. 4 – 2010, Hammerfest.

Stenersen, Øyvind and Ivar Libæk 2007. *The History of Norway from the Ice Age until Today*. Dinamo Forlag, Oslo.

MUSEENE FOR KYSTKULTUR
& GJENREISNING I FINNMARK

IKS

GJENREISNINGSMUSEET
FOR FINNMARK OG NORD-TROMS
HAMMERFEST